

Spor Organizasyonlarında Beklenti Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Harun AYAR¹, Kubilay ÇİMEN¹, Aydın PEKEL²

DOI: <https://doi.org/10.38021asbid.1307028>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

¹İstanbul Gelişim
Üniversitesi,
Beden Eğitimi ve Spor
Yüksekokulu,
İstanbul/Türkiye

²Marmara Üniversitesi Spor
Bilimleri Fakültesi,
İstanbul/Ankara

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türk kültürüne uygun spor organizasyonlarında beklenti ölçeğinin geliştirilmesidir. Bu araştırma bir ölçek geliştirme çalışması olması nedeniyle, çalışma temel araştırma niteliğindedir. Araştırma, katılımcılardan toplanan verilerin nicel değerlendirmesi yapıldığından genel tarama modeline göre yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, ulaşılabilirlik ilkesi göz önünde bulundurularak, İstanbul İlinde Triatlon Federasyonu tarafından düzenlenen etkinliğe katılım sağlayan bireyler, örneklemini ise basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 321 erkek 70 kadın toplam 391 katılımcıdan oluşmaktadır. Spor Organizasyonlarında Beklenti Ölçeği'nin (SOBÖ) yapı geçerliğini belirlemek için "direct oblimin" ve temel bileşenler analizleri kullanılarak Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Araştırma kapsamında öncelikle verilerin dağılımlarına Kolmogorov-Smirnov testi ile maddeler arasında ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi, çalışmaya dahil edilen örneklemin sayısının yeterliliği için KMO and Bartlett's testi, Ölçek maddelerinin yüklerini faktör analizi ile iç tutarlılık için Cronbach Alpha düzeyine, elde edilen faktör yüklerinin sınılanması amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Sonuç olarak Spor Organizasyonlarında Beklenti Ölçeği'nin 15 madde ve tek boyuttan oluştuğu, ölçekten alınacak puanın 15 ile 75 puan aralığında olduğu, puan arttıkça beklenti düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir. Ölçeğinin sportif organizasyonlara yönelik beklentinin belirlenmesi için kullanılabilir ve geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Beklenti, Spor Organizasyonu, Rekreasyon,

**Validity and Reliability Study of Expectation Scale in
Recreative Sports Organizations**

Abstract

The aim of this research is to develop an expectation scale in sports organizations suitable for Turkish culture. Since this research is a scale development study, the study is basic research. The research was carried out according to the general screening model, since the quantitative evaluation of the data collected from the participants was made. The universe of the research consists of individuals participating in the event organized by the Triathlon Federation in Istanbul, taking into account the principle of accessibility, and a total of 391 participants, 321 men and 70 women, whose sample was determined by simple random sampling method. Exploratory Factor Analysis (EFA) was conducted using direct oblimin and principal component an Within the scope of the research, first of all, the distribution of the data was analyzed using the Kolmogorov-Smirnov test to determine the relationship between the items, the KMO and Bartlett's test for the adequacy of the number of samples included in the study, the factor analysis of the loads of the scale items and the Cronbach Alpha level for internal consistency, and the confirmatory test for the factor loads obtained. Factor Analysis (CFA) was applied. As a result, it has been determined that the Expectation Scale in Sports Organizations consists of 15 items and one dimension, the score to be obtained from the scale is between 15 and 75 points, and the expectation level increases as the score increases. It has been determined that the scale is a valid and reliable measurement tool that can be used to determine the expectation for sportive organizations.

Keywords: Expectation, Sports Organization, Recreation,

Sorumlu Yazar:

Harun AYAR
harunayar@outlook.com

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
30.05.2023

Kabul Tarihi:
17.08.2023

Online Yayın Tarihi:
28.09.2023

Giriş

Bir organizasyonda nitelikli bir sonuca ulaşarak değer üretebilmek için; insan gücünün, teknolojinin ve elde olan tüm kaynakların, belirlenen zamana bağlı olarak eşgüdümlü bir program dâhilinde yönetilmesi gerekmektedir. Bu tanımlamada yer alan zaman yönetimi, kaynakların verimli kullanımı, insan gücünün bu kaynak kullanımındaki etkinliği ve uyumu, organizasyon kavramına da temel oluşturmaktadır. Alanımızda yapılan organizasyonları incelediğinde uygulanan programın sistemli ve nitelikli olabilmesini sağlayan en önemli başlıkların; *etkili liderlik, verimli kaynak kullanımı, verimli zaman yönetimi, çözüm ortakları ve iş paylaşımı, süreç yönetim becerisi, iletişim ve koordinasyon, çözüm odaklı yaklaşım* olduğunu görülmektedir. Farklı alanlara yönelik olarak tanımlanan organizasyon kavramında vurgulanan ortak noktaların yine yukarıda sayılan hususlar olduğu dikkat çekicidir. Bazı tanımlarda sisteme güç kazandıran bir araç (Perrow, 1972) olarak açıklanırken, stratejik kaynaklarının uygun bir şekilde geliştirilmesini, doğru kullanılması ve kontrol edilmesi, program akışının özenli bir biçimde tasarlanması ve akış içindeki süreçlerin doğru yerleştirilmesini sağlayan bir yapı olduğu (Barutçugil, 2013) dile getirilmiştir. Organizasyon tanımını yaparken bir sürecin açıklandığı ve bu sürecin içerisindeki sistematik yapının neden sonuç ilişkisine bağlı olarak nasıl yönetilmesi gerektiğinin vurgulandığını görmekteyiz. Bu perspektifte organizasyonun; planlama ve örgütleme eylemlerinin icrası olarak gerçekleştirildiği düşünülmektedir.

Planlamaların beklenen sonuçlara ulaşmasını sağlayan yapı, nitelikli bir örgütlemenin süreç içerisinde işletmeye dönüştürülebilmesi ile mümkündür. Organizasyonların başarılı olabilmesi; insan, ekipman ve donanım, yapı içinde kullanılan tüm diğer kaynakların süreç içindeki sahip olunan sınırlı zaman ile ilişkilendirilmesindeki beceriye bağlıdır. Tüm kaynaklar ile sahip olunan zaman arasındaki bu koordinasyon, organizasyon yapısı içindeki detaylı planlamadır. Detaylı planlama; koordine etme araçlarının tanımlanması, bu konuya ait kararların alınması, süreç içinde çalışma esaslarını belirleyen kuralların ve bu kuralların işlemediği noktalarda esnekliklerin, kriz tanımları ve çözümlerinin belirlenmesidir. Günümüzde organizasyonlar ait oldukları sektörlere bağlı olarak yapısal farklılıklara sahiptir. Organizasyonlar finans ve teknoloji kullanım ihtiyacı gibi noktalarda benzerlikler göstermelerine rağmen, hedeflerine ulaşmak için insan gücü, enformasyon, materyal finans, teknoloji gibi temel kaynakları farklı miktar ve şekillerde etkin olarak kullanırlar. Doğal olarak her organizasyonun hedefleri aralarındaki farklı yapıyı oluşturan; ihtiyaç duyulan kaynaklar, uygulama alanları, kadrolar ve uzmanlık alanları gibi temel başlıklardır.

Spor organizasyonları spor endüstrisinin ve bu endüstriyi oluşturan spor branşlarının çeşitliliğine bağlı olarak çok büyük bir yapıya sahiptir. Bu yapıyı oluşturan alanların başında en büyük paydaya sahip spor yarışmaları gelmektedir. Konuyu bu yönü ile ele aldığımızda; spor organizasyonları bölgesel, ulusal, uluslararası olarak farklı kategorilere ayrılmaktadır. Fakat spor

organizasyonlarını yapısal olarak sadece büyük ve küçük ölçekli spor yarışmaları ile tanımlamak mümkün değildir. Yarışma içeren veya içermeyen bir kimlik ile ele alındığında yüzlerce organizasyon şekli ile karşılaştırılmaktadır. Spor organizasyonlarında ortak olan temel noktaların; belirlenmiş bir zaman içinde sınırlı olması, ekonomik beklentilerin ön planda tutulması, küresel, ulusal veya bölgesel ölçekte medya ilgisine sahip olduğu, uygulayanlar ve seyircilerin hareketliliğinin sağlandığı organizasyonlar olarak ifade edilmektedir (Ecmt, 2003).

Spor organizasyonlarının birçoğunun organize eden taraf açısından; ekonomik, prestij, tanıtım, branşın gelişmesi gibi beklentiler taşıdığı anlaşılmaktadır. Organizasyonların beklentileri karşılması ve bu doğrultuda memnuniyet sağlanması başarısını belirleyen ölçütlerin en başında gelmektedir. Dolayısıyla stratejik bir planlama yapabilmek, sonraki organizasyonlar için değerlendirme raporları sunabilmek açısından beklenti ve memnuniyetleri doğru tespit edebilmek büyük önem taşımaktadır.

Organizasyon plan ve programları gerçekleştirilirken öncelikle bireyleri motive edecek unsurları göz önünde bulundurmalıdır. Spor Organizasyonları her yaşta bireyi içerisinde barındırdığından daha da önemli olmaktadır. Bireylerin davranışlarını şekillendiren motivasyon ile ilgili birçok teori bulunmaktadır. Başlıca bu teoriler Kapsam ve Süreç teorileri olarak bireyleri neyin motive ettiği veya davranışın nasıl motive edildiği üzerinde durulmaktadır. Mevcut araştırmada bireyleri spor organizasyonlarına neyin motive ettiği ve insanların bu organizasyonlara motive olabilmeleri için nasıl bir beklenti içerisinde girdikleri üzerinde durulmuştur. Motivasyon ile ilgili teori-pratikliğin kısıtlı ve sınırlı olmasından (Steers vd., 2004) dolayı beklenti teorisinin geliştirildiği görüşüne dayanarak beklenti üzerine bir araştırma yapılmıştır. Vroom'un (1964) beklenti teorisi bu doğrultuda atılan ilk adımlardan biri olarak kabul edilmekte (Locke ve Latham, 2004) ve genel olarak bireysel davranışı açıklamak için yararlı bir teori olarak değerlendirilmektedir.

Beklenti, "bireyin belirli bir davranışı sergilemesinin ardından belirli bir sonucu (performans) elde etme olasılığına dair başlangıçtaki inancı" (Vroom, 1967). Vroom (1967) tarafından ortaya atılan beklenti teorisi kapsamında bireylerin bir spor organizasyonuna katılımını motive edecek ve davranışı gerçekleştirmesi sonucunda elde edeceği kazanımlara inanmasının etkisini ortaya koymak adına bir ölçme aracının geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma bir ölçek geliştirme çalışması olması nedeniyle, temel araştırma niteliğindedir. Araştırma, katılımcılardan toplanan verilerin nicel değerlendirmesi yapıldığından genel tarama modeline göre yürütülmüştür. Tarama modeli, "geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu

şekliyle betimlenmeyi amaçlayan ve araştırmaya konu olan birey, olay ya da nesneyi kendi koşulları içerisinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışan araştırma modelidir” (Karasar, 2008). Veri toplama yöntemi olarak anket (survey) tekniği uygulanarak gönüllülük esasına dayalı online olarak veriler toplanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, ulaşılabilirlik ilkesi göz önünde bulundurularak, İstanbul İlinde Triatlon Federasyonu tarafından düzenlenen İstanbul Oral B Boğaziçi Triatlonu etkinliğine katılım sağlayan bireyler oluşturmaktadır. Kullanılacak örnekleme yöntemi ise çalışanların tamamının örneğe girme şansının eşit ve tesadüfi olduğu, aynı zamanda araştırma sonuçlarının çabuk ve kolay bir şekilde ortaya konulmasını sağlayan basit tesadüfi örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk, 2018). Katılımcıların 321’i (82,1) erkek, 70’i (%17,9) ise kadınlardan oluşmaktadır. Literatür incelendiğinde, ölçek geliştirme sürecinde geçerlik çalışmalarında, faktör analizlerinin yapılabilmesi için örneklem büyüklüğü konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Preacher ve MacCallum (2002) en düşük örneklem büyüklüğünün 100 ile 250 arasında olması gerektiğini savunurken, Tavşancıl (2002) madde sayısının en az beş katı, hatta on katı olması gerektiğini vurgulamaktadır. Mevcut çalışmamızda ise madde sayısı 15 olarak belirlenmiş olup, örnekleme ise (n=391) katılımcı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın ilk aşamasını literatür incelemesi oluşturmaktadır. Literatürde bireylerin spor organizasyonlarına yönelik beklentileri belirlenmeye yönelik Vroom (1964), Lawler ve Porter (1968) çalışmalarında yer alan kuramsal yapılar dikkate alınmıştır. İlk olarak hazırlanan madde havuzunda 35 madde yer almıştır. Soru maddeleri hazırlanırken tesis, malzeme, personel, ulaşım, temizlik, program, bireysel kazanım boyutları dikkate alınmıştır. Bu nedenle kapsam açısından daha geniş bir alana sahip olan tesis ve program boyutları daha fazla madde ile test edilmeye çalışılmıştır.

Oluşturulan 35 maddelik soru formu, uzman görüşleri alınmak üzere alanda bilgi sahibi olan ve çalışma konusu hakkında bilgilendirme yapılan spor bilimleri alanından 10 akademisyen ve psikoloji alanından 3 uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerinin alınabilmesi için 3’lü derecelendirme “uygun”, “kısmen uygun” ve “uygun değil” kullanılmış ve uzmanlardan maddelerin her biri için seçenekleri işaretlemeleri istenmiştir. Tüm uzmanlardan gelen cevaplar tek bir formatta birleştirilerek maddelerin kaç uzman tarafından onay aldığı belirlenmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda aday ölçek maddeleri oluşturulmaya başlanmıştır. Oluşturulan aday ölçek maddelerinin kapsam geçerliliği Yurdagül (2005) tarafından belirlenen kriterler doğrultusunda kapsam geçerlik oranı ortaya konulmuştur. Elde edilen bu oranlar her madde için olumlu yanıt vermiş

uzman sayısı toplamının uzman sayısına oranının bir eksiği alınarak uygulanmıştır. Madde kapsam geçerlik indeksleri için uzman sayıları ve ortaya çıkan kapsam geçerlik oranlarının değerleri belirlenmiştir. Madde kapsam geçerlik oranı 0,80'in altında değer alan maddeler çalışmadan çıkarılmıştır. Elde edilen kapsam geçerlik oranları doğrultusunda bazı maddelerde düzeltme ve çıkarma işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda toplam 15 maddeden oluşan form oluşturulmuştur. Ölçek katılımcıların görüşlerini yansıtan “Tamamen Katılıyorum” ile “Kesinlikle Katılmıyorum” arasında 5’li Likert tipi bir derecelendirme formunda oluşturulmuştur.

Veriler, oluşturulan anket formu ile triatlon organizasyonuna katılmak için kayıt olan bireylere yarışma öncesi bilgileri alınarak online anket formatında gönderilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi için SPSS 20 ve LISREL 8.80 istatistiksel paket programları kullanılmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan 425 gönüllüden gelen cevaplar incelendiğinde eksik ve hatalı doldurma yanıtları değerlendirmeye dâhil edilmemiştir. Hatalı ve eksik doldurulan deneme formları çıkartıldığında 391 katılımcının cevabı değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmada faktör analizinin yapılabilmesi için gerekli görülen örneklem büyüklüğü incelenmiş, katılımcı grubunun yeterli olduğu görülmüştür. Ölçek puanının normal dağılım durumlarına; normal dağılım eğrileri, çarpıklık-basıklık (skewness-kurtosis) değerleri, histogramlar aracılığı ile normal dağılım eğrileri değerleri incelenerek bakılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. “Spor Organizasyonları Beklenti Ölçeği’nin” yapı geçerliğini belirlemek için değişkenler arasında bulunan korelasyon matrisindeki katsayıların 0,05’ten büyük olması nedeniyle “direct oblimin” eğik döndürme tekniği ve temel bileşenler analizleri kullanılarak Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Ölçek maddeleri arasında ilişkiyi belirlemek için pearson korelasyon analizi, çalışmaya dahil edilen örneklem sayısının yeterliliği için KMO and Bartlett’s testi, ölçek maddelerinin yüklerini faktör analizi ile iç tutarlılık için Cronbach Alpha düzeyine, elde edilen faktör yüklerinin sınanması amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) analizi uygulanmıştır.

Araştırmanın Etiği

Çalışmanın etik uygunluğuna ilişkin karar, İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulu Komisyonu’nun 11/08/2023 tarih 2023-06 sayılı toplantısında alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1
Ölçek Soruları Puanlarının Çarpıklık-Basıklık Değerleri Testi

	n	Çarpıklık	Basıklık
Madde 1	391	-1,246	,313
Madde 2	391	-,412	,890

Madde 3	391	1,371	1,018
Madde 4	391	-1,279	,762
Madde 5	391	,408	1,275
Madde 6	391	-,689	,401
Madde 7	391	-,242	,643
Madde 8	391	-1,371	1,077
Madde 9	391	-1,041	,035
Madde 10	391	-1,249	,696
Madde 11	391	-1,049	1,276
Madde 12	391	-1,188	,469
Madde 13	391	-1,319	,746
Madde 14	391	-,617	,938
Madde 15	391	,794	,736

Ölçek sorularında normallikten sapmaların anlamlı düzeylerde olduğu görülmektedir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları dikkate alındığında, bütün puanların $\pm 1,5$ aralığında yer aldığı tespit edilmiştir. Büyüköztürk (2007) bu değerlerin ± 1 aralığında Tabachnick ve Fidell (2013) ise, çarpıklık basıklık katsayılarının $\pm 1,5$ arasında olması durumunda verilerin normal dağılım gösterdiğini ifade etmiştir. Puanların çarpıklık-basıklık değerlerinin $\pm 1/ \pm 1,5$ aralığında olduğu ve normal dağılım eğrilerinde aşırı sapmalar olmadığı, verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda ölçek maddelerine Açıklayıcı (AFA) ve doğrulayıcı faktör (DFA) analizlerinin uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 2

Madde Pearson Korelasyon Analizi

Sorular	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	r 1 p -														
2	r ,642 p 0,00	1 -													
3	r ,644 p 0,00	,713 0,00	1 -												
4	r ,704 p 0,00	,658 0,00	,703 0,00	1 -											
5	r ,736 p 0,00	,638 0,00	,637 0,00	,704 0,00	1 -										
6	r ,772 p 0,00	,678 0,00	,698 0,00	,742 0,00	,817 0,00	1 -									
7	r ,585 p 0,00	,589 0,00	,514 0,00	,561 0,00	,611 0,00	,588 0,00	1 -								
8	r ,753 p 0,00	,659 0,00	,668 0,00	,701 0,00	,794 0,00	,840 0,00	,644 0,00	1 -							
9	r ,563 p 0,00	,611 0,00	,596 0,00	,622 0,00	,600 0,00	,688 0,00	,472 0,00	,669 0,00	1 -						
10	r ,592 p 0,00	,627 0,00	,599 0,00	,648 0,00	,616 0,00	,669 0,00	,510 0,00	,658 0,00	,662 0,00	1 -					
11	r ,645 p 0,00	,632 0,00	,692 0,00	,731 0,00	,755 0,00	,771 0,00	,558 0,00	,788 0,00	,689 0,00	,720 0,00	1 -				
12	r ,515 p 0,00	,599 0,00	,620 0,00	,614 0,00	,619 0,00	,577 0,00	,575 0,00	,564 0,00	,585 0,00	,643 0,00	,673 0,00	1 -			
13	r ,563	,519	,551	,595	,544	,530	,504	,529	,502	,635	,605	,716	1		

	p	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	
14	r	,662	,543	,530	,512	,596	,577	,551	,590	,556	,577	,650	,568	,572	1
	p	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-
15	r	,677	,531	,540	,498	,586	,587	,511	,573	,528	,480	,612	,579	,567	,850
	p	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Madde-madde korelasyon değerlerinin 0,502 ile 0,840 arasında değiştiği belirlenmiştir. Faktörlerdeki her bir madde, ilgili faktörün tamamı ile anlamlı ve pozitif ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Maddeler ayırt edicilik özelliğinin iyi ve çok iyi bulunduğu anlaşılmaktadır. Değişkenler arasında bulunan korelasyon matrisindeki katsayıların 0,05'ten büyük olması nedeniyle "direct oblimin" eğik döndürme tekniği tercih edilmiştir.

Tablo 3
Örneklem Sayısının Yeterliliğini Belirten KMO ve Bartlett's testi

	KMO	,951
	X²	5274,390
Bartlett's Testi	Sd	105
	p	,000

Uygulanan Açımlayıcı Faktör Analizinde "KMO and Bartlett's" test değerleri 0,05'ten büyük olarak tespit edilmiştir (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy= ,951). Bu doğrultuda çalışmaya dâhil edilen örneklem sayısının yeterli olduğu varsayılmaktadır. Bartlett's Test of Sphericity değerlerine göre açıklanan boyutlardaki maddelerin arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir (p<0,05). Dolayısıyla Açımlayıcı Faktör Analizinin uygulanabilmesi için "Bartlett's Test of Sphericity" değerleri de uygun olduğu görülmüştür (p<0,05). Yük analizi ile maddelerin açıklandığı boyuta (latent factor) olan yükü belirtilmiştir. Açıklanan faktörlerin (latent factor) belirlenmesinde "eigenvalues" değeri 1'den yüksek olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4
Açımlayıcı Faktör Analizi

Maddeler	Açıklanma Oranı	Faktörler
Madde 1	,634	,796
Madde 2	,627	,792
Madde 3	,651	,807
Madde 4	,693	,832
Madde 5	,744	,862
Madde 6	,788	,887
Madde 7	,536	,660
Madde 8	,770	,878
Madde 9	,613	,783
Madde 10	,627	,792
Madde 11	,782	,884
Madde 12	,607	,779
Madde 13	,502	,709
Madde 14	,550	,742

Madde 15	,536	,732
<i>Extraction Method: Principal Component Analysis.</i>		
<i>Rotation Method: Varimax</i>		
<i>a. 1 Components Extracted.</i>		

Birbirinden bağımsız faktörlere ulaşabilmek için faktör analizinde faktör yük değeri 0.30'un altında olan ve birden fazla faktöre girerek aralarındaki faktör yük değerleri farkı 0.10 ve daha az olan herhangi bir maddeye rastlanılmamıştır. Ölçekten herhangi bir madde çıkartılmasına gerek olmadığı görülmektedir. Toplam 15 maddelik bir ölçek elde edilmiştir. Yukarıdaki tabloda olan maddelerin açıklandığı gizli faktöre (latent factor) olan yük oranı ,500'den yüksek olduğu tespit edilmiştir. Analizde faktör sayısının 1 olarak belirlenmesi nedeniyle faktör yük değerleri arasında binişiklik durumu söz konusu değildir. Maddeler yük değeri açısından incelendiğinde; Ölçeğe ilişkin faktör yükleri 0,660 ile 0,884 arasında değiştiği ve 15 maddeden oluşan tek faktörlü bir yapı ortaya koyduğu görülmektedir.

Tablo 5
Gizli Faktörlerin (Latent Factor) Açıklanan Toplam Varyansı

Faktörler	Eigenvalues			Kare Yüklerin rotasyon Toplamları		
	Toplam	Varyans %'si	Kümülatif %'si	Toplam	Varyans %'si	Kümülatif %'si
1	9,559	63,724	63,724	9,559	63,724	63,724

Extraction Method: Principal Component Analysis.

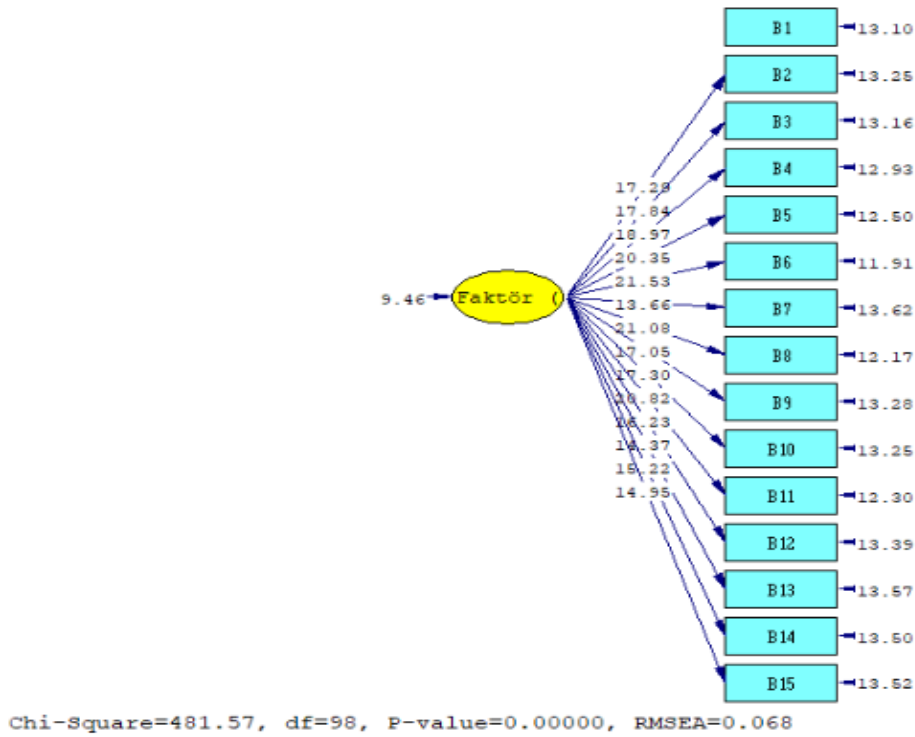
Yük analizi ile maddelerin açıklandığı boyuta (latent factor) olan yükü belirtilmiştir. Açıklanan faktörlerin (latent factor) belirlenmesinde "eigenvalues" değeri 1'den yüksek olarak kabul edilmiştir. Aynı şekilde faktör analizi yapılırken elde edilecek faktör yükleri temel bileşenler yöntemi (principal component method) ile incelenmiştir. Değerler incelendiğinde özdeğeri 1'den yüksek tek değer görülmektedir. Dolayısıyla ölçeğin faktör sayısı tek boyut olarak belirlenmiştir. Tek faktörün varyansa yaptığı katkı %63,724 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin kaç boyutlu olması gerektiğine karar verilebilmesi için öncelikle scree plot grafiği incelenmiştir. Bunun sonucunda scree plot grafiğinde; birinci noktadan ikinci noktaya keskin bir düşüş olduğu ve ikinci noktadan sonra çizginin eğimi yatay bir seyre geçtiği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, ikinci noktanın üzerinde kalan nokta sayısı (ya da ikinci noktaya kadar olan aralık sayısı) faktör sayısı hakkında bilgi vermektedir. Bu grafik incelendiğinde ölçeğin tek boyutlu olarak kabul edilebileceği görülmektedir. Ölçeğin belirlenmiş olan tek faktörlü yapısını sınamak için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır.

Tablo 6
Ölçek Maddeleri Güvenirlik Katsayıları

Ölçek	Madde	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Kaldırıldığında Cronbach Alpha Katsayısı
SOBÖ	Madde 1	,755	,955

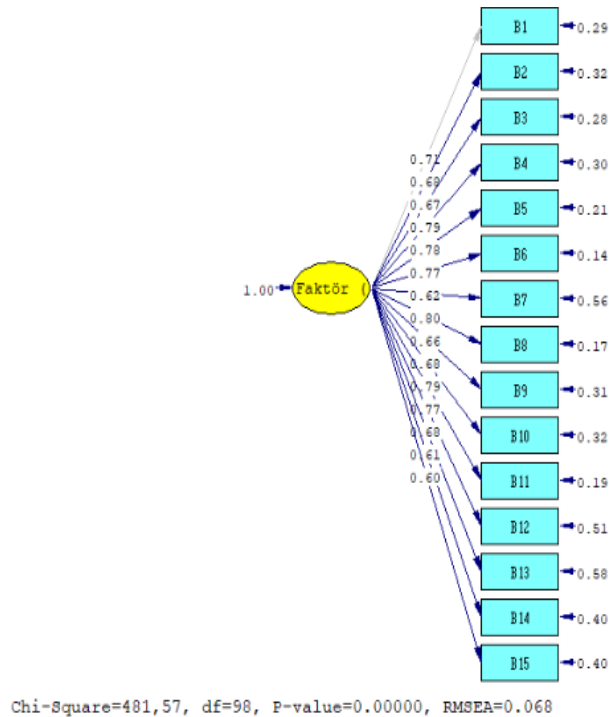
Madde 2	,754	,955
Madde 3	,771	,955
Madde 4	,799	,954
Madde 5	,834	,953
Madde 6	,859	,953
Madde 7	,617	,958
Madde 8	,849	,953
Madde 9	,746	,955
Madde 10	,757	,955
Madde 11	,860	,953
Madde 12	,749	,955
Madde 13	,673	,957
Madde 14	,707	,956
Madde 15	,697	,956
Toplam		,958

Ölçeği oluşturan maddelerin iç tutarlılığını veren Cronbach Alpha Katsayısı 0,958 olarak hesaplanmıştır. Cronbach Alfa katsayısının yüksek olması geçerlilik adına önemli bir gösterge olmasının yanı sıra örneklemin kendi içinde homojen olduğunun ve ölçek maddelerinin birbirleriyle uyumlu olduğunu göstermektedir (Tavşancıl, 2014). İç tutarlılık katsayısının yorumlanması “0,40’ın altında ise güvenilir değil, 0,40-0,59 arası ise düşük güvenilirliğe sahip, 0,60-0,79 arasında güvenilir ve 0,80-1,00 arasında ise yüksek güvenilirliğe sahip” şeklinde yapılabilir (Özdamar, 2016). Ölçek için elde edilmiş olan Cronbach’s Alpha değerleri; ölçeğin genelinin yeterli sayılabilecek ölçüde güvenilir olduğunu göstermektedir. Katılımcıların ilgili ölçeğe sağladıkları veriler kendi içinde kabul edilebilir düzeyde bir tutarlılık göstermektedir. Ölçeğin belirlenmiş olan tek faktörlü yapısını sınamak için LISREL 8.80 istatistiksel paket programında doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır.

Şekil 1 Ölçeğin Yol Şeması Anlamlılık Düzeyleri

Şekil 1’de gizil değişkenin gözlenen değişkenleri açıklama durumlarına ilişkin t değerleri oklar üzerinde gösterilmiştir. Parametre tahminleri, eğer t değerleri 1,96’yı aşarsa 0,05 düzeyinde manidardır. Yapısal eşitlik modeli çerçevesinde yapılan analizlerde manidar olmayan t değerlerinin analiz dışı bırakılması gerekmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012: 304). Bu çerçevede Şekil 2’deki t-değerleri incelendiğinde; 13,66 ile 21,53 arasında sonuçlara ulaşıldığı ve tüm maddelerin manidar düzeyde t değeri sunduğu görülmektedir.

Şekil 2 Ölçeğin Yol Şeması Anlamlılık Düzeyleri

Şekil 2’de modelin uyum indekslerinden birisi olan χ^2/sd ’nin değeri 4,91 olarak saptanmıştır. DFA’da yer alan Ki-Kare (Chi-Square)/serbestlik derecesi oranının (df) 3’ün altında olması mükemmel uyuma 5’in altında olması orta düzey uyuma karşılık gelmektedir (Kline, 2005; Sümer, 2000). Bu doğrultuda yapılan analiz için χ^2/sd oranı orta düzey bir uyum verdiği görülmektedir.

Tablo 7

Ölçeğe İlişkin Uyum Değerleri

Ölçeğe İlişkin Değerler			
NFI	NNFI	IFI	RFI
0,95	0,94	0,95	0,94
CFI	GFI	AGFI	RMR
0,95	0,87	0,89	0,50
X ² /df=4,91		RMSEA	
		0,068	

Uyum indekslerinden olan NFI değeri 0,95; NNFI değeri 0,94; GFI değeri 0,77 CFI değeri 0,95; AGFI değeri ise 0,89 olarak saptanmıştır. RMSEA değerinin 0,05’ten küçük olması mükemmel ve 0,08’den küçük olması iyi bir uyuma işaret etmektedir (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2012). RMSEA değeri 0,068 düzeyi ile iyi bir uyum sağlandığı tespit edilmiştir. Gerek DFA’da yer alan Ki-Kare (ChiSquare)/serbestlik derecesi oranının (df) 3’ün altında olması mükemmel uyuma, 5’in altında olması orta düzey uyuma karşılık gelmektedir ((Çokluk ve ark. 2012). Bu doğrultuda yapılan analiz için χ^2/sd oranı orta düzey uyum olduğunu ortaya koymaktadır. RMSEA değerinin 0,05’ten küçük olması mükemmel ve 0,08’den küçük olması iyi bir uyuma işaret etmektedir (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2012). RMSEA değeri 0,068 düzeyi ile kabul edilebilir bir uyum göstermektedir. Böylece ölçeğin 15 madde ve tek faktörlü yapısının bir model olarak doğrulandığı belirlenmiştir. Schermelleh-Engel ve Moosbrugger (2003)’in çalışmasında belirttiği doğrulayıcı faktör analizi sonucunda bakılması gereken standart uyum ölçütleri ile karşılaştırıldığında ortaya çıkan uyum değerlerinin genelinde “kabul edilebilir uyum değerleri” grubunda yer aldığı görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Spor etkinlikleri her türlü rekreatif ihtiyaçlarına cevap verebilme amacı taşımaktadır. İnsanların doğaya, maceraya, vücut güzelliği ve sağlık gibi birçok değerlere önem verdiği günümüzde, spor önemli bir rekreasyon aracı olmuştur (Karaküçük, 2005). Spor organizasyonlarda kaliteli hizmet sunumu ve tatmininin sağlanabilmesi için beklentilerinin belirlenmesi hususu önemini ortaya koymaktadır. Literatürde bireylerin spor organizasyonlarına yönelik beklenti düzeylerini belirleyecek bir ölçme aracının yer almadığı görülmektedir. Sportif faaliyetlerin organize edilmesi ve başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla katılımcıların beklentilerinin elde edilmesi oldukça önemlidir.

Spor organizasyonları beklenti ölçeğinin geliştirilme aşamasında alanda uzman kişilerden alınan dönütler doğrultusunda soru havuzu oluşturulmuş yapılan analizler sonucunda 15 madde ortaya çıkmıştır. Ölçme maddelerinin dağılımlarının belirlenmesi açısından çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış ve verilerinin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Planlanan ölçek maddelerinin uyum ilişkisini belirlemek amacıyla madde korelasyon analizi gerçekleştirilmiş ayrıt ediciliği iyi-çok iyi çıkmış ve maddelerin pozitif ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerine başlama kararı alınmıştır. Açımlayıcı faktör analizi aşaması KMO – Bartlett Testi ile başlamıştır. KMO değeri ,951 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla çalışmaya katılan bireylerin sayısının yeterli olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen değer 0,90 üzerinde olması değer mükemmel olduğu ifade etmektedir (Seçer, 2015; Özdamar, 2016). Araştırmada elde edilen değer mükemmel düzeyde olduğu görülmektedir. Bartlett değerlerine göre maddeler arası istatistiksel ilişki olduğu görülmektedir. Maddeler yük değeri açısından incelendiğinde; tek yapılı faktör ortaya koyduğu ve 0,660 ile 0,884 arasında madde yüklerine sahip olduğu belirlenmiştir. Tek faktörlü yapının sınanması amacıyla yapılan DFA sonucunda tüm maddelerin t değerleri manidar düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçeğe ilişkin uyum değerlerin kabul edilebilir düzeyde olması modelin doğrulandığını ortaya çıkarmıştır.

Sonuç olarak Spor Organizasyonlarında Beklenti Ölçeği'nin 15 madde ve tek boyuttan oluştuğu, ölçekten alınacak puanın 15 ile 75 puan aralığında olduğu, puan arttıkça beklenti düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir. Maddelerden elde edilen puanların yüksek olması bireylerin daha fazla beklenti içerisinde olduğunu yani davranış gerçekleştirmede sonucunda bir kazanım sağlayacağını düşünmektedir. Ölçeğinin sportif organizasyonlara yönelik beklentinin belirlenmesi için kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna varılmıştır.

Geliştirilen ölçeğinin spor organizasyonları öncesinde organizasyona katılacak olan spor yöneticileri, antrenörler, izleyiciler ve sporculara uygulanmasını; organizasyon ekibinin seçimi ve görev tanımlarının belirlenmesi, etkinlik zaman yönetimi, etkinlik tanıtımı, teknik araç ve ekipman seçimi, etkinlik alan seçimi, ulaşım lokasyon seçimi, kişisel gelişim (fiziksel ve mental yenilenme) için uygulama kriterlerinin belirlenmesi açısından önerilmektedir.

Organizasyon sonunda yapılacak olan bir memnuniyet anketi için; yöneticiler antrenörler, izleyiciler ve sporcuların katılım gösterdikleri süre dâhilinde hangi konulara dikkat etmelerini sağlayacak bir farkındalık oluşturacağı düşüncesi ile spor organizasyonlarında beklenti anketlerinin yapılması önerilmektedir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: İstanbul Gelişim Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurul Başkanlığı

Etik değerlendirme belgesinin tarihi:11.08.2023

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası:2023-06

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın giriş kısmı ile ilgili süreçler ikinci yazar, yöntem ve bulgular kısmıyla ilgili süreçler ikinci yazar, tartışma ve sonuç kısmı ile ilgili süreçler ise üçüncü yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çatışma Beyanı

Yazarın/yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Araştırma sürecinde Triatlon Federasyonuna anket verilerinin uygulanması konusunda sağladıkları katkılardan dolayı teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Barutçugil, İ. (2013). *Stratejik yönetim*. Kariyer Yayıncılık, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- European Conference of Ministers of Transport (ECMT). (2003). Transport and Exceptional Public Events. Report on the Hundred and Twenty Second Round Table on Transport. https://www.itf-oecd.org/sites/default/files/docs/03rt122_0.pdf
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon: Boş zamanları değerlendirme*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford Press, New York.
- Lawler E. E., ve Porter, L. W. (1968). *Managerial attitudes and performance*. Homewood (IL): Irwin-Dorsey.
- Locke, E. A., ve Latham, G. P. (2004). What should we do about motivation theory? Six recommendations for the twenty-first century. *Academy of Management Review*, 29(3), 388-403.
- Özdamar, K. (2016). *Eğitim, Sağlık ve davranış bilimlerinde ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi*, (1. Baskı). Nisan Kitabevi, Eskişehir.
- Perrow, C. (1972). *Complex organizations: A critical essay*. Glenview, Ill.: Scott, Foresman.
- Preacher K. J., and MacCallum R. C. (2002). Exploratory factor analysis in behavior genetics research: Factor recovery with small sample size. *Behavior Genetics*, 32(2), 153-161.
- Schermelleh-Engel, K., ve Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Seçer, İ. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci SPSS ve Lisrel uygulamaları*. Anı Yayıncılık, Ankara.

- Steers, R. M., Mowday, R. T., ve Shapiro, D. L. (2004). The future of work motivation theory. *Academy of Management Review*, 29(3), 379-387.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. MA: Pearson/ Allyn, Boston.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Vroom, V. H. (1967). *Work and motivation*. (3. Baskı). New York: John Wiley&Sons
- Vroom, V.H. (1964). *Work and motivation*. Oxford, England: Wiley.
- Yurdagül, H. (2005). *Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerlik indeksinin kullanımı*. 14. Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.